

Ailenin Spora Katılımı ile Çocuklarının Elit Spora Yönelmesi Arasındaki İlişki¹

The Relationship Between The Family's Participation in Sports And The Orientation of Their Children to Elite Sports

Murat YÜKSEL²

Geliş Tarihi: 11.05.2019 / Düzenleme Tarihi: 15.07.2019 / Kabul Tarihi: 24.07.2019

Özet

Ebeveynlerin spor yapması ile çocuklarının spora katılımı arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu birçok araştırma ile ortaya çıkmış bir olgudur. Spor yapanlar ile yapmayanların, çocuklarının elit düzeyde sporcu olma istekleri karşısında nasıl bir tutum sergilediklerinin ortaya çıkarılması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma İstanbul'da yapılmıştır. Tesadüfi örnekleme tekniği ile 570'i spor yapan, 430'u spor yapmayan olmak üzere toplamda 1000 kişiye uygulanan araştırmada, bilgiler araştırmacı tarafından hazırlanan anketle toplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular çapraz tablolar haline sunulmuştur. Ebeveynin spor yapma durumu ile çocuklarının elit düzeyde spora yönelmesi arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre, çocukların elit düzeyde sporcu olma isteklerine "çok memnun olur desteklerim" diyenlerin oranı spor yapanlarda % 77.5 iken, spor yapmayanlarda % 69,4'tür. "Karışmam" diyenlerin oranı spor yapanlarda % 13.5 iken, spor yapmayanlarda % 21 olarak bulunmuştur. Bir diğer araştırma bulgusuna göre, aralarında ciddi bir farklılık olmamasıyla birlikte, "karşı çıkarım" diyenlerin oranı spor yapanlarda % 2.5 iken, spor yapmayanlarda % 3.5'tir. Sonuçları genel olarak değerlendirdiğimizde, spor yapan bireylerin ya da ebeveynlerin çocuklarını daha çok spora yönlendirdikleri ya da çocuklarının elit düzeyde sporcu olmalarını destekledikleri görülmektedir. Aynı şekilde "karışmam" diyenlerin oranının spor yapanlarda daha düşük olması, spor yapan ailelerin çocuklarını spora katılım konusunda daha çok teşvik ettiklerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, spora katılım, elit spor, çocuk

Abstract

It is a phenomenon that has emerged with many studies that have a direct relationship between the sport of parents and their children's participation in sports. The aim of this study is to find out how those who do sports and who do not do what they do in the face of their children's desire to be an athlete at elite level. The research was conducted in Istanbul. In the study, which was applied to 1000 people, 570 of which were engaged in sports and 430 of which were non-athletes, the data were collected by the researcher with a survey with random sampling method. Findings obtained in this study are presented as cross tables. A high level of significant relationship was found between doing sport by parents and the participations to elite sports by their children. According to the findings of the research, the rate of children who want to be athletes at the elite level is very satisfied, the rate of those who say is 77.5% for those who do sports and 69.4% for those who do not do sports. The rate of those who did not mind was found to be 13.5% in the sports group and 21% in the non-sports group. According to another research finding, there is no significant difference between those who say that the rate of those who say that they are opposed is 2.5% while the ones who do not do sports are 3.3%. When we evaluate the results in general, it is seen that sportsmen or parents have more or less directed their children to sports or that their children support elite athletes. The fact that the rate of those who do not mind in the same way is lower than that in the sportsmen shows that the sports families are encouraging their children to participate more in sports.

Keywords: Family, participation to sports, elite sport, child

Giriş

İnsanların doğumundan ölümüne kadar olan yaşamları genel olarak bir aile içinde geçmektedir. Birçok insan için aile, hayatlarındaki en önemli kurumların başında gelir. Ayrıca aile, çocukluğun tamamı ve gençliğin ilk dönemlerinin yaşandığı bir ortam olmasından dolayı, toplumların sürekliliği, devamı ve istikrarı için de hayati bir öneme sahiptir. Bundan dolayı aile, bütün toplumlarda yapısı ve şekli değişse de- var olan evrensel ve temel kurumlardan biridir (Canatan ve Yıldırım, 2013: 59; Dikeçilgil, 2014: 43; Giddens ve Sutton, 2016:432).

Sosyolojide toplumsal bir kurum olarak ele alınan aile, sosyologlar arasında işlevleri yönünden en çok tartışılan kurumların başında gelir. Kimi sosyologlar ailenin işlevlerini kaybetmeye başladığını ve zaman içerisinde bütün işlevlerini kaybederek ortadan kalkacağını iddia ederken, kimileri ise ailenin belirli işlevlerini kaybettiğini kabul etmekle beraber,

¹ Bu çalışma 23-25 Kasım 2018 tarihinde Hatay'da düzenlenen Cemil Meriç 10. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Spor Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur

² Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Ordu, Türkiye.
E-posta: bdmurat81@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4448-4062

bazı işlevleri yerine getirmeye devam ederek hem toplum hem birey için önemli bir kurum olmayı sürdüreceğini ileri sürmektedir (Adak, 2017: 55). Burada ailenin bütün işlevlerini tartışmak yerine, konumuzla ilgili olan sosyalleş(tir)me işlevi üzerinde durulacaktır. Aile, sosyalleşme sürecinin ilk başladığı yer olarak çocuklara, hem toplumun hem de ailenin değer ve normlarını öğretir. Bu sürecin sonunda çocuk hem içinde bulunduğu toplumun hem de içinde yaşadığı ailenin bir ürünü olarak topluma karışır.

Çocuğun dünyaya gözlerini açtığı aile ortamı, çocukların ya da gençlerin bütün davranış örüntülerinin ve zihinsel dünyalarının şekillendiği veya aile yapısının içselleştirildiği bir yapıdır. Bir anlamda aile, kültürel sermaye aktarımında da merkezi bir rol üstlenmektedir. Bir model olarak ebeveynlerin davranışları çocuklar üzerinde önemli etkilere sahiptir (Cüceloğlu, 1997: 334). Ebeveynler çocuklarının hem toplumun hem de kendi istek ve arzuları çerçevesinde yetişmesini isterler. Dolayısıyla, ailenin çocukların sosyalleşmesinde ve topluma faydalı birer fert olarak yetişmesinde önemli bir kurum olduğu görülmektedir.

Günümüzde aile, sosyalleştirme işlevini eğitim ve serbest zaman kurumu gibi diğer kurumlarla paylaşıyor olsa da, çocukların sosyalleşmesinin ilk basamağı olması nedeniyle, bütün yaşam tarzı pratiklerinde ailenin etkisi büyüktür. Ailenin yapısı, statüsü, sahip olduğu kültürel sermaye çocuklarının katıldığı bütün kültürel pratikleri etkilemektedir. Dolayısıyla, önemli bir kültürel pratik olan sporda da ailenin etkilerini görmek mümkündür (Yücel vd., 2015: 21; Güven ve Öncü, 2006: 83; Wheeler, 2011). Çocuğun spora katılımından, spor yapma amaçlarına kadar aile etkisi açıkça ortaya çıkmaktadır.

Serbest zaman ya da kültür endüstrisi içinde önemli bir payı olan spor, çeşitli yönleriyle diğer kurumlarla ilişkili olan bir pratiktir. Spor ve aile kurumu arasında güçlü bir ilişki vardır (Talimciler, 2017: 400-401). Özellikle ebeveynlerin spora katılımı, yaptığı sporlar, spor yapma amaçları, spordan beklentileri gibi birtakım unsurlar doğrudan çocuğa yansımakta ve çocuğun sporla ilişkisi de bu çerçevede oluşmaktadır.

Psikologlar kişiliğin gelişiminde 0-5 yaşın önemine dikkat çekmektedir (Amman, 2000: 120). Bu yaşlar dış etkilerin yok denecek kadar az olduğu, çocuğun büyük oranda aile ile zaman geçirdiği bir dönemdir. Dolayısıyla, çocuğun bu dönemdeki sosyalleşmesinde ailenin başat bir rolü olduğu görülmektedir.

Sosyalleş(tir)me sürecinin ilk basamağı olması ve “çocuğun psikolojik gelişiminin önemli bir bölümünün aile içinde ve aileden gelen etkilerle şekillenmesi, ilgi yetenek ve kapasitesinin bu ortamda belirmesi; çocuğun spora yönelmesinden, bu yönelmenin hangi spor branşına olacağına kadar uzanan bir dizi kararda” (Amman, 2000: 120) ailenin önemli roller üstlendiğini göstermektedir.

Bu çalışmada yapısal-işlevselci bakış açısından aile ve spor ilişkisi değerlendirilmiştir. Bu çerçevede aile hem toplum hem de üyeleri için-özellikle sosyalleştirme işlevi açısından- önemini korumaktadır. Ebeveynlerin tutumu, bakış açıları, ilgileri doğrudan çocukları da etkilemektedir. Ayrıca, bu çalışma Bourdieu'nün kültürel sermaye kavramı çerçevesinde de değerlendirilmiştir. Buna göre, ailenin sahip olduğu kültürel sermayenin doğrudan çocuklarda etkileri gözlenmektedir. Kültürel bir pratik olarak sporda da bunun yansımaları izlenebilmektedir. Bundan dolayı bu çalışma, hem ailenin hala üyeleri üzerinde etkileri devam eden önemli bir kurum olduğunun hem de ebeveynlerin sahip olduğu kültürel sermayenin önemli ölçüde belirleyici olduğunun spor yoluyla açığa çıkarılması açısından önemlidir.

Aile

Ailenin evrensel olmasıyla birlikte, uygulamada birçok aile yapısı karşımıza çıkmaktadır. Bundan dolayı, aile ile ilgili birçok tanım yapılmış ve her bir tanım aileyi farklı bir yönü ile ele aldığı için, genel geçer bir tanım yapmak da zorlaşmaktadır (Levanda ve Schultz, 2018: 184; Canatan ve Yıldırım, 2013: 59-64). Bütün bu farklılıklara rağmen tanımların ortak bir özelliği, aileyi toplumsal hayatın önemli bir unsuru olarak değerlendirmeleridir.

Aile genellikle kadın ve erkek arasında kurulan bir birlik olarak tanımlansa da değişen aile yapısı ve yeni aile türlerinin ortaya çıkmasıyla antropolojide artık iki kişi arasında oluşturulan bir birim olarak tanımlanmaktadır (Haviland vd., 2008: 462). Aileler, çeşitli toplumsal, tarihsel, ekonomik ve ekolojik şartların bir ürünü olarak ortaya çıkarlar.

Sosyolojik anlamda aile, toplumsal bir kurum ya da temel kurumlardan biri olarak değerlendirilir. Sosyolojide aile üzerinde tartışmalar genellikle işlevleri üzerinden yapılmaktadır. Bu işlevlerin bazıları devam etmekte, bazıları diğer kurumlarla paylaşılmakta ve bazıları ise tamamen ortadan kalkmıştır. Ailenin işlevlerinde yaşanan bu değişimler kimi sosyologlar tarafından ailenin geleceğinin tartışılmasına neden olmaktadır.

Ailenin, biyolojik, psikolojik, eğitim, din, ekonomik, sosyalleş(tir)me ve serbest zamanları değerlendirme gibi en temelde yedi işlevi karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel aileden günümüz çekirdek ailesine doğru, biyolojik ve psikolojik işlevlerinin devam ettiği görülmektedir. Ekonomik anlamda üretimin merkezi olmaktan çıkmış, tüketimin merkezine dönüşmüştür. Eğitim sürecinde etkisi devam etse de bu işlevini büyük oranda eğitim kurumuna devretmiştir. Sosyalleş(tir)me işlevini eğitim ve serbest zaman kurumları ile paylaşıyor olsa da, bu süreçte önemini hala korumaktadır. Bireylerin dini hayatlarının şekillenmesinde ailenin etkisi önemli oranda devam etmekle birlikte, bu işlevini de din kurumu ile paylaşmaktadır. Son olarak, aile daha önce serbest zamanın değerlendirildiği tek kurum iken, günümüzde ailenin de içinde olduğu ancak, bu işlevi ağırlıklı olarak serbest zaman kurumu karşılamaktadır (Canatan ve Yıldırım, 2013: 85-89; Aydın, 2016: 57-61).

Ailenin işlevlerinde yaşanan bu değişimlere rağmen, aile bireyler için hala en güvenli liman ve ebeveynler ise çocukları için en önemli model olma özelliğini korumaktadır (Arslantürk ve Amman, 2012: 305). Günümüzde sosyalleş(tir)me işlevini diğer kurumlarla paylaşıyor olsa da, çocukların dünya görüşlerinin oluşmasından, tüketim pratiklerine kadar

ailenin etkisi hala devam etmektedir. Bir diğer ifadeyle, ailenin sahip olduğu kültürel sermaye olduğu gibi çocuğa aktarılmakta ya da çocuk farkına varmaksızın bunu içselleştirmektedir. Aile bütün davranışları, düşünceleri ve eğilimleriyle, çocuk için en önemli rehber olma özelliğini hala sürdürmektedir.

Aile ve Spor

Ailenin geleceği üzerine yapılan tartışmalara rağmen, onun hem toplum hem de birey için önemi hala devam etmektedir. Günümüzde ailenin sahip olduğu statünün, sermayenin – özellikle kültürel sermayenin- çocuklar üzerindeki etkisi bilinmektedir. Bu bağlamda, ailenin spora katılımı, affettiği önem, amacı, beklentileri gibi bütün unsurlar, ailenin sahip olduğu statü ve sermaye ekseninde ortaya çıkmakta ve çocuğa da doğrudan yansımaktadır (Dever, 2015: 117-121). Dolayısıyla, ebeveynlerin kültürel bir pratik olan spora katılımı, çocuklarının da sporla ilişkisini olumlu yönde etkilemektedir (Baltacı, 2008: 11; McPherson vd., 1986: 40). Bir diğer ifadeyle, hem spor yapan ebeveynlerin çocuklarının spora katılması ya da çocuklarının sporcu olmasını istemesi, hem de spor yapan bir ailede yetişen çocukların spora daha fazla katılması ya da ilgi duyması muhtemeldir.

Modern toplumlarda spor kültürünün oldukça yaygınlaştığı ve spora katılım için gerekli kaynaklara sahip olduğu görülmektedir (Yetim, 2000). Spor kültürün bir göstergesi olarak, bu toplumlarda anne babalar çocuklarını daha fazla spora yönlendirmektedir (Coakley, 2006: 3-4). Ayrıca çocukların katıldıkları spor branşlarının sayısı da artmaktadır. Buna karşın, geleneksel toplumların spora daha az ilgi gösterdiği ve çocuklarını başta futbol olmak üzere belirli branşlara yönlendirdikleri belirlenmiştir (Amman, 2000: 121).

Türkiye’de de ebeveynlerin uzun bir süre devam eden “top oynayacağına ders çalış” yaklaşımlarının geride kaldığı görülmektedir (Amman, 2000: 121). Günümüzde aileler çocuklarını spor faaliyetlerine katılmaları hususunda daha çok desteklemektedirler. Ancak bu destek, ebeveynlerin sosyo-ekonomik statüsü, eğitim ve bilinç düzeylerine göre değişmektedir. Günümüzde sporda artan ödüllerin neticesinde, özellikle sosyo-ekonomik statüsü düşük olan ebeveynler için spor, artık bir meslek olarak görülmeye başlanmıştır (Güven ve Öncü, 2006: 86-87). Bir diğer ifadeyle, çocuklarını spor yoluyla dikey hareketlilik yaşadığını gören ebeveynler, spora daha önceden olduğu gibi tepkisel yaklaşmamaktadırlar.

Ailenin spor yapma durumu ya da spora ilgisi ile çocuklarının spora yönelmesi arasındaki ilişkiyi açıkça ortaya koyan birçok araştırma bulunmaktadır.

Kepoğlu’nun (1995: 111-113) Giresun ilinde yaptığı çalışmada, spora ilgi duyan ebeveynlerin, çocuklarını da spora yönlendirdikleri, bunun tersinin de doğru olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada çocuklarını spor yapmaya daha fazla yönlendiren ebeveynlerin, eğitim düzeyinin de yüksek olduğu görülmüştür.

Demir’in (1996: 94) İstanbul’da 7-14 yaş arası 481 çocuk üzerinde yaptığı araştırma da, çocukların spora katılımında en önemli unsurun aile olduğu, bu katılımın ebeveynlerin eğitim düzeyine paralel olarak arttığı belirlenmiştir.

Kılıçgil’in (1998: 78) Ankara’da 436 elit sporcu üzerinde yaptığı araştırma da sporculardan kendilerini spor yapmaya yönelten etkenleri sıralamaları istenmiş; “ailem yöneltti” seçeneğine fazla ve çok fazla cevabını verenler % 53,7 ile ilk sırada yer almıştır.

Öncü (2007: 127-128) tarafından Mersin’de ortaokul öğrencilerinin velileri üzerinde yapılan bir araştırma da, çocukları okul takımında veya spor kulübünde spor yapan ebeveynlerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının pozitif olduğu görülmektedir. Bu durum ebeveynlerin spora aktif olarak katılımı ya da çocuklarından dolayı sporu sevmesi ile açıklanabilir.

Yılmaz (2018: 55-56) tarafından Kırıkkale’de çocukları lise öğrencisi olan 251 veli üzerinde yapılan bir araştırma da, spor yapan velilerin hem beden eğitimi dersine yönelik tutumları hem de ders dışı spor faaliyetlerine karşı tutumları, spor yapmayan velilere kıyasla daha pozitif olduğu görülmektedir.

Yıldız ve Özbek (2018: 78) tarafından, Ankara’da 717 ortaokul öğrencisi ve 640 veli üzerinde ve Öncü ve Güven (2011: 33) tarafından Mersin’de 955 veli üzerinde yapılan çalışmalarda, spor yapan velilerin, spor yapmayanlara kıyasla beden eğitimi dersine, dolayısıyla spora yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür.

Avustralya’da çocukları farklı branşlarda spor yapan 220 aile üzerinde yapılan bir çalışmada (Kirk vd., 1997: 70-71), ebeveynlerin spora ilgisi ve spor geçmişleri, çocuklarının spora katılımında önemli unsurlardan biri olarak belirlenmiştir.

Amerika’da spor yapan 178 kolej öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada (Berthold, 2012: 16), gençlik yıllarında spor yapan ebeveynlerin, çocuklarını daha fazla spora yönlendirdikleri görülmektedir.

Aile ve spor arasındaki ilişki üç ekseninde ortaya çıkmaktadır (Kay, 2004: 39-41): sportif sosyalleşmenin bir ajanı olarak, spor için pratik destek sağlayıcı olarak ve sporda farklılaşmanın kaynağı olarak aile. Çocukların sosyalleşmesinde hem ailenin hem sporun önemli bir işlevi vardır. Ayrıca, çocukların spora katılımında ailenin etkisi tartışılmaz bir boyuttadır. Son olarak ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı çocukların sporda ne amaçla yer alacağını belirlemektedir.

Bütün bulgular, ailenin çocukların spora katılımı üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu ve sporun sosyalleşme sürecinde elde edilen en önemli kazanımlardan biri olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyalleşme sürecinin yoğun olarak yaşandığı çocukluk ve gençlik döneminde sporun, “bireylerin sağlıklı ve mutlu olarak yaşayabilmelerinde, verimli olabilmek için bedenlen sahip olmaları gereken özellikleri kazanmalarında, dinlenme ve ruh sağlığı ile ilgili beceri ve alışkanlıkları edinmelerinde, toplum içindeki rollerini yerine getirme ve başkaları ile iyi ilişkiler kurarak çalışabilmelerinde de önemli işlevleri vardır” (Amman, 2000: 122).

Sosyalleşme sürecinde sporun ne düzeyde etkili olduğunu, spora aktif ve yoğun olarak katılan bireylerde görmek mümkündür (Kılıç ve Arslan, 2018: 515). Bu ilişkide sporun edilgen değil, etken olarak yer aldığını gözden kaçırılmamalıdır. Ayrıca, sporcular üzerine yapılan kişilik analizlerinde (Küçük ve Koç, 2004: 4-6), sporun kişiliğin oluşumunda önemli etkileri olduğu belirlenmiştir.

Neticede sporun bireye kazandırdıkları konusunda belli bir bilinç düzeyine sahip olan ebeveynlerin hem kendileri spor yapmakta hem de çocukları spora katılmaktadırlar (Eitzen ve Sage, 1997: 62-63). Ayrıca, sporda artan ödüller ve sporun bir meslek haline dönüşmesinin, ailelerin çocuklarını elit düzeyde sporcu olmaları yönünde teşvik etmelerine neden olduğu söylenebilir.

Uygulamalı Araştırma ve Sonuçları

Araştırma Yöntemi

Araştırma, konuyla ilgili kitap, makale, dergi vb. yazılı kaynakların incelenmesini ifade eden literatür taraması ve birincil kaynaklardan veri toplamada kullanılan ve en yaygın niceliksel araştırma yöntemlerinden birisi olan anket tekniği ve tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Kuramsal Çerçeve

Ebeveynlerin spor yapması ile çocuklarının spora katılımı arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu birçok araştırma ile ortaya çıkmış bir olgudur. Spor yapanlar ile yapmayanların, çocuklarının elit düzeyde sporcu olma istekleri karşısında nasıl bir tutum sergilediklerinin ortaya çıkarılması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Aile, en önemli sosyalleş(tir)me kurumunun başında gelir. Çocuğun gelişim sürecinde önemli olan ilk beş yaşın daha çok aile içinde geçmesi ve bir model olarak daha çok anne-babalarından etkilenmesi sonucunda, bir kültürel sermaye ürünü olan sporda kültürlenme yoluyla çocuklara aktarılacaktır. Bundan dolayı ebeveynin spor yapma durumu, çocuğun spora katılmasından elit düzeyde sporcu olmasına kadar bütün bir süreci etkileyecektir. Bu çalışma yapısal-işlevselci kuram perspektifi ve Bourdieu'nün kültürel sermaye kavramı üzerinden değerlendirilmiştir.

Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini oluşturan kitle, sporcu kimliği olmayan (amatör ya da profesyonel spor yapmamış olan) fakat spor yapan ve yapmayan, 15 yaş üzerindeki kişileri kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle, "kitle sporcusu" adı verilen, sporu bir meslek olarak ya da para kazanmak amacıyla değil, sağlık, zinde olma, eğlenme vb. amaçlarla yapan kişiler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

İstanbul'da yapılan araştırmanın örnekleme 1000 kişiden oluşmaktadır. Tesadüfi örnekleme tekniği ile 570'i spor yapan, 430'u spor yapmayan olmak üzere toplamda 1000 kişiye uygulanan araştırmada bilgiler araştırmacı tarafından hazırlanan anketle toplanmıştır.

Anket Formu ve Araştırmanın Uygulanması

Araştırmanın uygulama sürecinde, araştırmaya katılmayı kabul eden kişilere ilk önce, toplamda 10 sorunun olduğu genel sorular sorulmuştur. Sonrasında araştırmaya katılanlara sporla ilgili soruların yer aldığı anket formu uygulanmıştır. Anket 2012 yılının Haziran ayında uygulanmaya başlanmış ve aynı yılın Ekim ayında tamamlanmıştır.

Araştırmanın Analizi

Veriler, araştırmacı tarafından bilgisayarda istatistik programı ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel çözümlenelerde değişkenler arasındaki ilişkilerin tespit edilmesinde ki-kare analizinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Hipotezi

Spor yapan ebeveynler, çocuklarının daha fazla elit sporcu olmasını istemektedirler.

Bulgular

Spor yapma durumu ile çocukların elit düzeyde sporcu olma isteği arasında (Tablo-1) yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre, çocukların elit düzeyde sporcu olma isteklerine "çok memnun olur desteklerim" diyenlerin oranı spor yapanlarda % 77,5 iken, spor yapmayanlarda bu oran % 69,4'tür. "Karışmam" diyenlerin oranı spor yapanlarda % 13,5 iken, spor yapmayanlarda % 21 olarak bulunmuştur. Bir diğer araştırma bulgusuna göre, aralarında ciddi bir farklılık olmamasıyla birlikte, "karşı çıkarım" diyenlerin oranı spor yapanlarda % 2,5 iken, spor yapmayanlarda % 3,5'tir. Bulguları genel olarak değerlendirdiğimizde, spor yapan bireylerin ya da ebeveynlerin çocuklarını daha çok spora yönlendirdikleri ya da çocuklarının elit düzeyde sporcu olmalarını destekledikleri görülmektedir. Aynı şekilde "karışmam" diyenlerin oranının spor yapanlarda daha düşük olması, spor yapan ailelerin çocuklarını spora katılım konusunda daha çok teşvik ettiklerini göstermektedir.

Bu sonuçlar, ailenin spor ile olan ilgisine göre, çocuklarından da beklentilerinin değiştiğini göstermektedir. Ailenin sahip olduğu spor kültürü, çocuğunun sporla olan ilişkisinde belirleyici olmaktadır. Ailenin sahip olduğu kültürel sermaye ve bu sermayenin göstergesi olan sportif pratikler, sosyalleş(tir)me sürecinde çocuğa aktarılmaktadır. Dolayısıyla, spora aktif olarak katılan ebeveynlerin çocukları da sporun içinde yer almaktadırlar.

Tablo 1: Ailenin Spora Katılımı İle Çocuklarının Elit Spora Yönelmesi Arasındaki İlişki

		Çocuğunuz sporu meslek olarak yapmak (elit sporcu olmak) isterse ne yaparsınız?				
		Çok memnun olur desteklerim	İyi para kazanacaksa desteklerim	Karışmam	Karşı çıkarım	Toplam
Spor Yapma Durumu	Spor Yapan	77,5	6,5	13,5	2,5	57,1
	Spor Yapmayan	69,4	6,3	21	3,5	42,9
	Toplam	74	6,4	16,8	2,8	100

$X^2= 11,044$

S.D.: 3

P= 0,011

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Hem dünyada hem Türkiye’de yapılan araştırmalar göstermektedir ki, spor yapan ebeveynlerin çocukları da daha fazla spora katılmaktadır. Ayrıca, çocukların yaptığı spordan spor yapma amaçlarına kadar, spora katılımında ortaya çıkan bazı farklılıklar ebeveynlerin statüsü, eğitimi ve bilinç düzeyi ekseninde ortaya çıkmaktadır.

Çocukların yöneldiği sportif pratiklerin ailenin sosyo-ekonomik statüsü ile doğrudan ilişkili olması, çocukların spora ne şekilde katılacağından, katıldığı sporlara ve spor yapma amaçlarına kadar birçok hususta belirleyici olmaktadır. Buna göre, alt tabakada yer alan ailelerin, elit spordaki yüksek ödüllerden dolayı, çocuklarının elit spora katılmalarına ya da elit düzeyde bir sporcu olmalarına sıcak baktıkları, üst tabakadaki ailelerin ise statü, itibar ya da para gibi amaçlardan ziyade, sporun özellikle çocuklarının fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimine yaptığı katkıyı göz önünde bulundurarak spora teşvik ettikleri görülmektedir (Amman, 2000: 121-122; Stone, 1969: 5-16; Bourdieu, 2015: 306-330). Hem üst tabakadan hem de alt tabakadan aile ve çocuklarının sporun içinde olmakla birlikte, başta sporun içinde olma amacı olmak kaydıyla, yaptığı spor branşından, katıldığı spor sayısına kadar birçok farklılık ortaya çıkmaktadır.

Günümüz dünyasında spor, devasa bir ekonomik büyüklüğe ulaşmış ve kültür endüstrisinin ya da serbest zaman endüstrisinin en önemli alanlarından biri haline gelmiştir. “Sayısız kulüp, şirket ve federasyon bünyesinde milyonlarca insan sporcu, antrenör, diyetisyen, masör, hekim, yönetici ya da spor bilimlerinin çeşitli alanlarında uzman olarak çalışmakta, sportif mal ve hizmetlerin üretiminden, reklam, pazarlama ve medyaya kadar uzanan alanlarda spor sayısız iş imkanları sunmaktadır” (Amman, 2000: 102). Özellikle elit sporda artan ödüller çerçevesinde daha önce spor olgusuna sıcak bakmayan ebeveynler, artık çocuklarının elit düzeyde sporcu olması için azami çaba göstermektedirler.

Araştırma bulgularına göre, ailenin spor yapma durumu ile çocuklarının elit spora yönelmesi arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Bu yüksek düzeydeki ilişki oluşturduğumuz hipotezin de desteklediği anlamına gelmektedir. Buna göre, spor yapan ebeveynlerin, yapmayanlara kıyasla, çocuklarını elit spora daha çok teşvik ettikleri ya da elit düzeyde bir sporcu olmasını daha fazla destekledikleri görülmektedir. Bu sonuçlar, ailenin hem sosyalleş(tir)me sürecinde hem de kültürel sermayenin aktarılmasındaki etkisini de açıkça ortaya koymaktadır.

Ailenin spora katılımı ile çocuklarının spora yönelmesi arasındaki ilişkinin ortaya çıktığı Türkiye’de ve dünyada birçok benzer araştırma bulgusuna rastlanmaktadır.

Dinç vd. (2011: 99) tarafından çocukları spor okullarına devam eden 161 veli üzerinde yapılan bir araştırmada, çocukların spora katılımında kendi istekleri önemli olsa da, ailenin ilgisinin ve desteğinin önemi de çok net bir şekilde görülmektedir.

Baxter-Jones ve Maffulli (2003: 250) tarafından İngiltere’de 282 genç elit sporcu (8-17 yaş aralığı) ve aileleri üzerinde yapılan bir araştırmada, çocukların spora yönelmelerinde en etkili unsurun aile olduğu görülmektedir.

Bayraktar ve Sunay (2007: 63) tarafından, elit kadın ve erkek voleybolcuların spora başlamasına etki eden unsurlar üzerine yapılan araştırmada, voleybol sporuna teşvik eden unsurların başında beden eğitimi öğretmeni ve aile gelmektedir.

Kotan vd. (2009: 49) tarafından, Sakarya’da ilköğretim okullarında okuyan sporcu öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada, çocukların spor yapmalarıyla, özellikle ailenin spora ilgisi ve ailede sporcu birisinin olması arasında olumlu bir ilişki olduğu görülmektedir.

Allender vd. (2006: 829) tarafından, İngiltere’de 1990-2004 yılları arasında çocuk ve yetişkinlerin spora katılımları üzerine yapılmış nitel araştırmaların analizinde, çocukların spora katılımında ailenin önemli faktörlerden biri olduğu görülmektedir.

Kanada İstatistik Kurumu (2013: 37) tarafından yapılan sosyal bir araştırmaya göre, ebeveynlerinden birisinin ya da her ikisinin sporun içinde yer aldığı çocukların, daha fazla spora katıldığı görülmektedir.

Çocuk ve ergenler üzerine Portekiz'de yapılan bir araştırmada da (Seabra vd., 2007: 25) araştırma sonuçlarımızla benzer bulgulara ulaşılmıştır. Buna göre aileleri spora katılan çocukların ya da ergenlerin, daha fazla spora katıldıkları gözlenmektedir.

Sonuç olarak, ailenin hala hem toplum hem de birey için en önemli kurumların başında geldiği görülmektedir. Toplumun normlarını, değerlerini, gelenek ve görenekleri kültürlenme yoluyla bireylere aktaran aile, toplumların devamlılığını sağlama ve bireyler için güvenli liman olma özelliği ile dikkat çekmektedir. Ayrıca, ailenin sosyalleş(tir)menin ilk başladığı bir kurum ve kültürel sermayenin aktarıldığı yegane ortam olması, toplum ve birey için ne kadar önemli olduğunun da en temel göstergeleridir. Ailenin bu özellikleri, içinde yaşadığı bireyleri de doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla yaşamlarının ilk zamanlarında alıcı konumunda bulunan çocuklar, aileleri tarafından sosyalleştirilmekte ve ailenin sahip olduğu kültürel sermayenin taşıyıcıları olarak toplumda yer almaktadırlar. Ailenin sahip olduğu kültürel sermayenin göstergelerinden biri olarak spor da bu kültürlenme sürecinde çocuklara aktarılmaktadır. Bir diğer ifadeyle, ailenin spor yapma durumu, spora bakışı, beklentileri, amaçları vb. hususlar, çocuklarının da spora katılımlarından hangi şekillerde ve amaçlarla içinde yer alacaklarına kadar belirleyici olmaktadır.

Yapılan birçok araştırma ailenin hala önemli bir sosyalleştirme ve kültürel sermaye aktarma aracı olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin spor yapması, çocuklarının da spora katılımında önemli bir faktördür. Dolayısıyla, ebeveynlerin spor yapmaya yönlendirilmesi ve spor yapabilecek tesislerin inşa edilmesi gerekmektedir. Gelecekte spor kültürüne sahip bir toplum oluşturmak için, aileleri spor teşvik edecek politikaların üretilmesi bir zorunluluktur.

Kaynakça

- Adak, N. (2017). Toplumun temel yapı taşı: Aile. (4. Baskı). S. Güçlü (Ed.), Kurumlara Sosyolojik Bakış, 27-62: İstanbul: Kitapevi.
- Allender, S. Cowburn, G. ve Foster, C. (2006). Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: A review of qualitative studies. *Health Education Research*, 21(6), 826-835.
- Amman, MT. (2000). Spor Sosyolojisi. C. İkizler (Ed.). Sporda Sosyal Bilimler, 85-150: İstanbul: Alfa Yayınları.
- Arslantürk, Z., Amman, MT. (2012). Sosyoloji-Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler. 8. Baskı. İstanbul: Çamlıca Yayınları
- Aydın, M. (2016). Kurumlar sosyolojisi: Kurumlara başlangıç çerçevesinde bir çalışma. (4. Baskı). İstanbul: Açılım Kitap.
- Baltacı, G. (2008). Çocuk ve spor. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları
- Bayraktar, B. ve Sunay, H. (2007). Türkiye'de elit bayan ve erkek voleybolcuların spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan beklentileri. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, V(2), 63-72.
- Baxter-Jones, ADG. ve Maffulli, N. (2003). Parental influence on sport participation in elite young athletes. *The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 43, 250-55.
- Berthold, JL. (2012). Parental role in encouraging sport participation in females. *Sport Management Undergraduate*, 47, 1-37.
- Bourdieu, P. (2015). Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi. (D. Fırat ve G. Berkurt, Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2013). Aile sosyolojisi. (4. Baskı). İstanbul: Açılım Kitap.
- Coakley, J. (2006). Organized sport for young people: a 20th-century invention. In S. Spickard Prettyman & B. Lampman (Eds.), *Learning Culture Through Sports: Exploring the Role of Sport in Society*, 3-15: Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Education.
- Cüceloğlu, D. (1997). İnsan ve davranış: Psikolojinin temel kavramları. (7. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Demir, A. (1996). 7-14 yaş grubu çocukların spora yönlendirilmesine etki eden faktörler. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dever, A. (2015). Spor Sosyolojisi. Genişletilmiş 2. Baskı. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Dikeçilgil, B. (2014). Aileye Dair Kabullerin Ezber Bozumu. M. Aydın (Ed.). Aile Sosyolojisi Yazıları, 13-50: İstanbul: Açılım Kitap.
- Diñç, ZF. Uluöz, E. ve Sevimli, D. (2011). Ailelerin çocuklarını spor ve fiziksel aktiviteye yönlendirmelerine ilişkin görüşleri. *Sport Sciences*, 6(2), 93-102.
- Eitzen, DS. ve Sage, GH. (1997). *Sociology of North American sport*. (Sixth Edition). Boston: McGraw-Hill.
- Giddens, A., Sutton PW. (2016). Sosyoloji. (M. Şenol, Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güven, Ö. ve Öncü, E. (2006). Beden eğitimi ve spora katılımında aile faktörü. *Aile ve Toplum*, 3(10), 81-90.
- Haviland, WA. Prins, HEL. Walrath, D. ve McBride, B. (2008). Kültürel antropoloji. (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Kay, T. (2004). The family factor in sport: A review of family factors affecting sports participation. In: *Driving up Participation: The Challenge for Sport*, 39-60: Sport England.
- Kepoğlu, A. (1995). Kitle sporu ve tesis politikaları: Giresun ili uygulaması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıçgil, E. (1998). Sosyal çevre ve spor ilişkileri: Teori ve elit sporculara ilişkin bir uygulama. Ankara: Bağırçan.
- Kılıç, M. ve Arslan, A. (2018). Parçalanmış aileye mensup lise öğrencilerinin sosyalleşmesinde sporun etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 505-517.
- Kirk, D. O'Connor, A. Carlson, T. Burke, P. Davis, K. ve Glover, S. (1997). Time commitments in junior sport: Social consequences for participations and their families. *European Journal of Physical Education*, 2, 51-73.
- Koğan, Ç. Hergüner, G. ve Yaman, Ç. (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile

- faktörünün etkisi (Sakarya il örneği). Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(1), 49-58.
- Küçük, V. ve Koç, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 1-12.
- Levanda, RH., Schultz, EA. (2018). Kültürel Antropoloji-Temel Kavramlar. (D. İşler ve O. Hayırlı, Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Mcperson, BD. Curtis, JE. ve Loy, JW. (1986). The social significance of sport. Champaign: Human Kinetics Publishers.
- Öncü, E. & Güven, Ö. (2011). Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2(2), 28-37.
- Öncü, E. (2007). Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları ve beklentileri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Seabra, AF. Mendonça, DM. Thomis, MA. Peters, TJ. ve Maia, JA. (2007). Associations between sport participation, demographic and socio-cultural factors in Portuguese children and adolescents. European Journal of Public Health, 18(1), 25-30.
- STATISTICS CANADA. (2013). Sport participation 2010- research paper. Ottawa: Statistics Canada.
- Stone, GP. (1969). Some Meanings of American Sport: An Extended View. Gerald S. Kenyon (Ed.), In: Aspects of Contemporary Sport Sociology (s. 5-27). Chicago: The Athletic Institute.
- Talimciler, A. (2017). Spor kurumu. (4. Baskı). S. Güçlü (Ed.), Kurumlara Sosyolojik Bakış, 373-434: İstanbul: Kitapevi.
- Wheeler, S. (2011). The significance of family culture for sports participation. International Review for the Sociology of Sport, 47(2), 235-252.
- Yaldız, AS. ve Özbek, O. (2018). İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları". Kastamonu Eğitim Dergisi, 26(1), 75-81.
- Yetim, A. (2000). Sporun sosyal görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, V(1): 63-72.
- Yılmaz, A. (2018). Attitudes towards physical education course and extracurricular sport activities of parents. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12(1), 48-64.
- Yücel, AS. Kılıç, B. Korkmaz, M. ve Göral, K. (2015). Spor yapan çocukların spor tercihleri ve bunu etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi. Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi, 5(14), 20-54.

Summary

A person's life from birth until death passes by in a family. For many people, family is among the most important institutions in their lives. The family also has a vital importance in the perpetuity, continuity, and participation of society because it is an environment in which all children and youths spend the first years of their lives. Because of this, the family is a universal and fundamental institution, although its structure and form changes, in all societies. Family teaches children as the place where their process of socialization begins the values and norms of both society and the family. At the end of this process, the child encounters as the product of both the society and family in which they reside and live. In other words, the family has a central role in the transfer of cultural capital. The structure, status, and cultural capital of the family reflects on all cultural practices of the children. Therefore, it is possible to see the effects of family in sports, an important cultural practice.

There is a strong relationship between sports and the institution of family. A series of elements, particularly the participation of the parents in sports, the sports they play, their purposes for playing sports, and their expectations from sports, reflect directly on the child, and the child's relationship with sports forms in this framework.

This study structurally-functionally evaluates the relationship of family and sports. And in this framework, the family preserves the importance particularly in terms of the function of socialization, for both society and its members. The attitudes, outlooks, and interests of the parents directly affects children. This study also evaluated Bourdieu's concept of cultural capital and observed the direct effects on children of the cultural capital that the family possesses. The reflections of this can be observed in sports as a cultural practice. This study is important because of this in terms of revealing through sports both that the family is an important institution whose influences maintain over present members and how determinative the family's cultural capital is. It is a phenomenon that has emerged with many studies that have a direct relationship between the sport of parents and their children's participation in sports.

The aim of this study is to find out how those who do sports and who do not do what they do in the face of their children's desire to be an athlete at elite level. The research was conducted in Istanbul. In the study, which was applied to 1000 people, 570 of which were engaged in sports and 430 of which were non-athletes, the data were collected by the researcher with a survey with random sampling method. Findings obtained in this study are presented as cross tables. A high level of significant relationship was found between the status of sports and the children's desire to be athletes at the elite level. According to the findings of the research, the rate of children who want to be athletes at the elite level is very satisfied, the rate of those who say is 77.5% for those who do sports and 69.4% for those who do not do sports. The rate of those who did not mind was found to be 13.5% in the sports group and 21% in the non-sports group. According to another research finding, there is no significant difference between those who say that the rate of those who say that they are opposed is 2.5% while the ones who do not do sports are 3.3%. When we evaluate the results in general, it is seen that sportsmen or parents have more or less directed their children to sports or that their children support elite athletes. The fact that the rate of those who do not mind in the same way is lower than that in the sportsmen shows that the sports families are encouraging their children to participate more in sports. Based on the findings of the research, a highly significant relationship emerged between the status of a family playing sports and children's inclination to play elite sports. This means that the hypothesis for which we formed a relationship at this high level is supported. Based on this, it is seen that parents who themselves play sports are more encouraging of their

children to do elite sports or are more supportive of their children to be athletes at the elite level than parents who do not. These results clearly reveal the effect of the family in both the process of socialization and the transfer of cultural capital.

As a result, it is seen that family is among the most important institutions for both society and individuals. Family conveys societal norms, values, traditions and customs, and culture to the individual and captures attention with its properties of providing societal continuity and being a secure port for individuals. The fact that the family is the institution in which socialization first begins and the sole environment in which cultural capital is transferred is the most fundamental indicator of the extent to which it is important for society and individuals. These characteristics of the family directly affect the individuals that live within them.

Consequently, children who are in a position of receiver in the early years of life are socialized by their families and engage in society as the carriers of the family's cultural capital. Sports, as one of the indicators of a family's cultural capital, is transferred to children in this process of acculturation. In other words, the status of exercise in a family, perspective, expectations, and goals for sports and similar matters are as determinative as the manner in which and purposes for which a child participates in sports.
